

SPIS TREŚCI

Przedmowa Henryk Domański	XI
---------------------------------	----

WPROWADZENIE

<i>Rozdział I</i> Przestrzeń społeczna, dystans społeczny i pozycja społeczna	7
1. Przestrzeń geometryczna i przestrzeń społeczna (7) • 2. Horyzontalny i wertykalny wymiar przestrzeni społecznej (10) • 3. Przypisy do rozdziału pierwszego (13)	
<i>Rozdział II</i> Stratyfikacja społeczna.....	15
1. Pojęcia i definicje (15) • 2. Podstawowe formy uwarstwienia społecznego i ich wzajemne związki (16) • 3. Stratyfikacja społeczna jako trwała cecha każdej zorganizowanej grupy społecznej (16) • Przypisy do rozdziału drugiego (21)	

Część pierwsza

FLUKTUACJE STRATYFIKACJI SPOŁECZNEJ

<i>Rozdział III</i> Stratyfikacja ekonomiczna	27
1. Dwa podstawowe rodzaje fluktuacji (27) • 2. Płynność statusu ekonomicznego grupy jako całości (27) • 3. Podsumowanie (35) • Przypisy do rozdziału trzeciego (35)	
<i>Rozdział IV</i> Fluktuacja wysokości i profilu stratyfikacji ekonomicznej	39
1. Główne hipotezy (A. Hipoteza Pareta; B. Hipoteza Karola Marksa; C. Hipoteza spłaszczania się profilu uwarstwienia ekonomicznego) (39) • 2. Hipoteza o fluktuacji wysokości i profilu stratyfikacji ekonomicznej (48) • 3. Czy fluktuacje są okresowe? (56) • 4. Czy istnieją granice we fluktuacjach stratyfikacji ekonomicznej? (58) • 5. Czy istnieje jakkolwiek stały trend we fluktuacjach wysokości i profilu stratyfikacji ekonomicznej? (61) • Podsumowanie (63) • Przypisy do rozdziału czwartego (64)	
<i>Rozdział V</i> Stratyfikacja polityczna.....	69
1. Fluktuacje górnej części piramidy stratyfikacji politycznej (69) • 2. Fluktuacje stratyfikacji politycznej w całym organizmie politycznym (73)	

- 3. Fluktuacje stratyfikacji politycznej (84) • 4. Korelacja fluktuacji stratyfikacji politycznej i fluktuacji wielkości i homogeniczności organizmu politycznego (84) • 5. Czy istnieją granice fluktuacji kształtu i wysokości piramidy stratyfikacji politycznej? (91) • 6. Czy fluktuacje stratyfikacji politycznej są okresowe? (92) • Podsumowanie (92) • Przypisy do rozdziału piątego (93)

Rozdział VI Stratyfikacja zawodowa 99

- 1. Stratyfikacja międzyzawodowa i wewnątrzawodowa (99) • 2. Stratyfikacja międzyzawodowa – jej formy i podstawy (99) • 3. Stratyfikacja wewnątrzawodowa – jej formy (106) • 4. Fluktuacja składu zawodowego ludności (107) • 5. Wysokość, gradacja i profil stratyfikacji zawodowej (108) • 6. Fluktuacja wysokości stratyfikacji zawodowej (109) • 7. Wahania gradacji uwarstwienia zawodowego (114) • 8. Fluktuacja profilu stratyfikacji zawodowej (115) • 9. Fluktuacja warstw pracowników umysłowych i fizycznych (122) • Przypisy do rozdziału szóstego (125)

Część druga

RUCHLIWOŚĆ SPOŁECZNA

Rozdział VII Ruchliwość społeczna – jej typy i wahania 131

- 1. Koncepcja ruchliwości społecznej i jej typy (131) • 2. Intensywność i rozmiar pionowej ruchliwości społecznej (134) • 3. Ruchliwe i nieruchliwe typy społeczeństw uwarstwionych (134) • 4. Demokracja i pionowa ruchliwość społeczna (135) • 5. Ogólne zasady ruchliwości pionowej (136) • Podsumowanie (155) • Przypisy do rozdziału szóstego (155)

Rozdział VIII Kanaly cyrkulacji pionowej 160

- 1. Armia jako kanał cyrkulacji społecznej (160) • 2. Kościół jako kanał cyrkulacji społecznej (162) • 3. Szkoła jako kanał cyrkulacji społecznej (164) • 4. Grupy rządowe oraz organizacje i partie polityczne jako kanaly cyrkulacji pionowej (167) • 5. Organizacje zawodowe jako kanał cyrkulacji pionowej (169) • 6. Organizacje dochodowe jako kanał cyrkulacji społecznej (171) • 7. Rodzina i inne kanaly cyrkulacji społecznej (174) • Przypisy do rozdziału ósmego (176)

Rozdział IX Mechanizm społecznego testowania, selekcji i dystrybucji jednostek w różnych warstwach społecznych.....178

- 1. Definicja (178) • 2. Status rodzinny jako pośredni sprawdzian zdolności i podstawa społecznej selekcji i dystrybucji jednostek (179)

- 3. Szkoła jako instytucja testowania, selekcji i dystrybucji (183)
- 4. Kościół jako instytucja testowania, selekcji i dystrybucji (183)
- 5. Rodzina, szkoła oraz Kościół jako instytucje testowania ogólnych przymiotów jednostek – ich decydująca rola w determinowaniu cech różnych klas społecznych (189) • 6. Instytucje zawodowe jako agendy testowania, selekcji i dystrybucji (196) • Podsumowanie (200)
- Przypisy do rozdziału dziewiątego (201)

Część trzecia

POPULACJA RÓŻNYCH WARSTW SPOŁECZNYCH

Rozdział X Różnice fizyczne w populacji różnych warstw społecznych 207

- 1. Zagadnienie dystrybucji jednostek w społeczeństwie (207) • 2. Różnice fizyczne między populacjami różnych warstw społecznych (208)
- Podsumowanie (239) • Przypisy do rozdziału dziesiątego (239)

Rozdział XI Różnice w żywotności i stanie zdrowia różnych warstw społecznych 248

- 1. Długość życia i śmiertelność (248) • 2. Zdrowie, siła fizyczna i wigor (255) • 3. Prawdopodobieństwo istnienia trwałej korelacji (259)
- Podsumowanie (264) • Przypisy do rozdziału jedenastego (265)

Rozdział XII Stratyfikacja społeczna a inteligencja i inne cechy umysłowe 269

- 1. Pojęcie inteligencji (ogólne i szczególne) (269) • 2. Korelacja dystrybucji cech społecznych i mentalnych (270) • 3. Czy jest to korelacja powszechna i trwała? (292) • 4. Szczególne zdolności (295) • 5. Charakter i inne różnice psychologiczne (295) • Podsumowanie (298) • Przypisy do rozdziału dwunastego (299)

Rozdział XIII Dziedziczność czy środowisko? Selekcja czy adaptacja? 304

- 1. Wpływ środowiska – a w szczególności zawodu – na człowieka i jego zachowanie (304) • 2. „Zachodzenie na siebie”, „wielkie kariery” i „klęski życiowe” nie dają się wyjaśnić poprzez środowisko (309)
- 3. Różne losy jednostek z identycznych lub podobnych środowisk nie dają się wyjaśnić teorią środowiska (311) • 4. Istnienia geniuszy i idiotów nie da się wyjaśnić przez środowisko (312) • 5. Początków uwarstwienia społecznego i nierówności wśród plemion pierwotnych nie da się wyjaśnić poprzez środowisko (314) • 6. „Wsteczny” charakter skrajnej teorii środowiska (316) • Przypisy do rozdziału trzynastego (317)

Część czwarta

PODSTAWOWE PRZYCZYNY STRATYFIKACJI SPOŁECZNEJ I RUCHLIWOŚCI PIONOWEJ

<i>Rozdział XIV</i>	Podstawowe przyczyny stratyfikacji społecznej	323
1.	Teoria naturalnych początków stratyfikacji społecznej (323) • 2. „Życie razem” jako trwały czynnik stratyfikacji społecznej (323) • 3. Wrodzone różnice między ludźmi jako trwały czynnik stratyfikacji społecznej (324) • 4. Różnice środowiskowe jako stały czynnik stratyfikacji społecznej (326) • 5. Krytyka militarnej teorii stratyfikacji społecznej (327) • 6. Wojna oraz inne warunki ułatwiające i utrudniające stratyfikację społeczną (329) • Podsumowanie (329) • Przypisy do rozdziału czternastego (330)	
<i>Rozdział XV</i>	Czynniki cyrkulacji pionowej	332
1.	Główne czynniki stałe (332) • 2. Demograficzne czynniki cyrkulacji pionowej (332) • 3. Odmienność rodziców i dzieci jako czynnik cyrkulacji pionowej (345) • 4. Zmiana środowiska, zwłaszcza społeczno-antropologicznego, jako czynnik cyrkulacji pionowej (351) • 5. Wadliwa dystrybucja społeczna jednostek i opóźnienia w ich przemieszczaniu jako przyczyna nadzwyczajnej cyrkulacji pionowej (353) • 6. Wtórne, lokalne i tymczasowe czynniki cyrkulacji społecznej (357) • Podsumowanie (357) • Przypisy do rozdziału piętnastego (358)	

Część piąta

RUCHLIWE SPOŁECZEŃSTWO DZISIEJSZE

<i>Rozdział XVI</i>	Ruchliwość pozioma	365
1.	Wzrost cyrkulacji terytorialnej jednostek w społeczeństwie zachodnim (365) • 2. Wzrost cyrkulacji poziomej obiektów i wartości społecznych (372) • 3. Wewnątrzawodowa cyrkulacja pozioma jednostek (377) • 4. Międzyrodzinna cyrkulacja pozioma (379) • 5. Horyzontalne zmiany obywatelstwa wśród jednostek (382) • 6. Cyrkulacja międzywyznaniowa (384) • 7. Cyrkulacja między partiami politycznymi (388) • 8. Wnioski ogólne na temat ruchliwości poziomej społeczeństw zachodnich (391) • Przypisy do rozdziału szesnastego (391)	
<i>Rozdział XVII</i>	Ruchliwość pionowa w społeczeństwach zachodnich	398
1.	Ruchliwość między- i wewnątrzawodowa (398) • 2. W jakim stopniu status zawodowy ojca determinuje status zawodowy jego dzieci? Dwa typy	

społeczeństw (398) • 3. Czy istnieje jakiś trend w transmisji zawodu z ojca na dzieci? (403) • 4. Intensywność zmian międzyzawodowych w życiu jednego pokolenia (407) • 5. Despersja synów ludzi wykonujących ten sam zawód w różnych grupach zawodowych oraz rekrutacja członków tej samej grupy zawodowej z innych grup i warstw społecznych (410) • 6. Awans między- i wewnątrzawodowy (422) • 7. Degradacja między- i wewnątrzawodowa (428) • 8. W normalnych warunkach ruchy w „górze” i w „dół” następują stopniowo i w sposób uporządkowany, w znacznym stopniu kontrolowane przez społeczny mechanizm selekcji i dystrybucji jednostek (430) • Błędne stanowisko jednostronnych eugeników i radykałów (437)

Rozdział XVIII Ruchliwość pionowa w społeczeństwach zachodnich
(ciąg dalszy) 444

1. Transmisja statusu ekonomicznego z ojca na syna (444) • 2. Kilka wstępnych hipotez (446) • Przypisy do rozdziału osiemnastego (459)

Rozdział XIX Ruchliwość pionowa w społeczeństwach zachodnich
(zakończenie) 462

1. Intensywna cyrkulacja polityczna w okresach przewrotów i w dzisiejszych czasach (462) • 2. Stopniowy charakter cyrkulacji politycznej w normalnych czasach (466) • 3. Dziedziczenie statusu politycznego we współczesnych społeczeństwach (466) • 4. Dyspersja i rekrutacja członków warstwy politycznej (468) • Przypisy do rozdziału dziewiętnastego (470)

Część szósta

NASTĘPSTWA RUCHLIWOŚCI SPOŁECZNEJ

Rozdział XX Wpływ ruchliwości na skład rasowy społeczeństwa 475

1. W warunkach niższego przyrostu naturalnego w warstwach wyższych społeczeństwo ruchliwe ciągle traci swą najlepszą populację (475) • 2. Czy marnotrawienie najlepszego materiału ludzkiego prowadzi do ostatecznego wyniszczenia populacji społeczeństwa ruchliwego? (480) • 3. Wyczerpanie elit i zmierzch narodów (484) • Przypisy do rozdziału dwudziestego (486)

Rozdział XXI Wpływ ruchliwości na ludzkie zachowania i psychologię 490

1. Ludzkie zachowania zyskują elastyczność i wszechstronność (490) • 2. Wzrost ruchliwości prowadzi do redukcji ciasnych poglądów oraz zawodowych i innych dziwactw (491) • 3. Ruchliwość prowadzi do napięć

psychicznych (492) • 4. Ruchliwość stymuluje wynalazki i odkrycia (493)	
• 5. Ruchliwość stymuluje życie intelektualne (493) • 6. Ruchliwość	
prowadzi również do wzrostu zachorowalności na choroby umysłowe (497	
• 7. Ruchliwość przyczynia się do wzrostu powierzchowności	
i zmniejszenia wrażliwości systemu nerwowego (497) • 8. Ruchliwość	
pobudza sceptycyzm, cynizm i awersję do innowacji (500) • 9. Ruchliwość	
zmniejsza intymność i zwiększa psychospołeczną izolację i samotność	
jednostek – ruchliwość i samobójstwa – ruchliwość i pogoń za uciechami	
życia – ruchliwość i niepokój psychiczny (503) • 10. Ruchliwość	
przyczynia się do rozkładu moralności (507) • Przypisy do rozdziału	
dwudziestego pierwszego (509)	
<i>Rozdział XXII Wpływ ruchliwości na procesy społeczne i organizację</i>	51
1. Pod pewnymi warunkami ruchliwość sprzyja lepszej i bardziej	
adekwatnej dystrybucji społecznej jednostek niż ta, która występuje	
w społeczeństwie nieruchliwym (511) • 2. Ruchliwość sprzyja	
dobrobytowi ekonomicznemu oraz szybszemu postępowi społecznemu	
(513) • 3. Ruchliwość i porządek społeczny (514) • 4. Ruchliwość,	
długowieczność i ciągłość kompleksu kulturowego (517) • 5. Ruchliwość	
sprzyja atomizacji i dyfuzji solidarności oraz antagonizmów (519)	
• 6. Ruchliwość sprzyja wzrostowi indywidualizmu, a dalej mętnemu	
kosmopolityzmowi i kolektywizmowi (521) • Przypisy do rozdziału	
dwudziestego drugiego (525)	
<i>Indeks osób</i>	529